

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. VI. Vtrum gratia habitualis realiter distinguatur à charitate?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

veteris testamenti ducebantur spiritu timoris; quare in sacris litteris appellantur servi, & spiritum servitutis habere dicitur, ut patet ad Galat. 4. & ad Roman. 8. & alibi sæpe: item illis non patebat aditus ad hereditatem celestem, sicut iustis novæ legis. Quare tres gradus filiationis adoptivæ distingui possunt: primus & imperfectissimus est iustorum ad veterem legem pertinentium; secundus est iustorum ad legem novam spectantium, qui alio perfectior est: tertius, & omnium perfectissimus, est beatorum videntium Deum; qui non solum habent jus ad Dei hereditatem, sed etiam illam actu possident, Deoque per beatificam visionem perfectissime assimilantur. De hac adoptione loquitur Apostolus ad Roman. 8. cum ait: *Nos ipsi primitias spiritus habentes, intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, id est filiationem gloriæ, quæ excedit statum adoptionis viæ; sicut status adoptionis iustorum novæ legis, præstantior est statu adoptionis patrum veteris testamenti.* Unde sicut ob hunc excessum D. Paulus ad Galat. 4. statum antiquæ legis comparat parvulo, sub actoribus & tutoribus constituto; ita 1. ad Corinth. 13. loquens de statu præsentis viæ, comparative ad statum gloriæ, eadem utitur similitudine, dicens: *Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus &c.* Sicut enim status veteris legis, propter imperfectam cognitionem, est sicut parvulus, in comparatione ad statum gratiæ & veritatis, quæ per Christum facta est: sic status præsentis viæ, in qua videmus per speculum & in enigmate, est sicut parvulus, comparative ad statum vitæ futuræ, in qua est perfecta cognitio Dei.

149. Inferius ultimò, relationem filiationis adoptivæ Dei esse realem: Nam sequitur ad realem generationem, per quam rationalis creatura accipit gratiam habituales, illi intrinsicè inherentes: Relatio autem habens reale fundamentum intrinsicè non est rationis, sed realis.

Confirmatur: Ideò filiatio adoptiva inter homines est relatio rationis, quia sequitur ad extrinsecam acceptionem unius hominis ab alio ad eius hereditatem, quæ acceptio nihil reale intrinsicè infert in subiecto adoptato: Sed filiatio adoptiva Dei non sequitur immediatè ad extrinsecam acceptionem, sed ad formam realem intrinsicè, nimirum gratiam habituales, ut ex supra dictis patet: Ergo est relatio realis.

ARTICULUS VI.

Virum gratia habitualis realiter distinguatur à charitate?

150. Negant Scotus, Durandus, Gandavensis, & alij antiquis Theologis, contententes idem esse gratiam & charitatem secundum rem, solumque formaliter & ratione ratiocinata distinguui, ita ut idem habitus dicatur gratia, quatenus gratis datur, aut gratum facit; charitas vero, prout est principium diligendi Deum. Hos ex Recentioribus sequuntur Vega lib. 7. in Trident cap. 26. & 27. Bellarminus lib. 1. de gratia & lib. arb. cap. 7. & Egidius Copinck de actibus supern. disp. 21. Subio 7. Sententia tamen affirmans communior est inter Theologos, eamque docet expressè S. Thomas hic art. 3. omnesque ejus Discipuli. Unde sit

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, gratiam distingui realiter à charitate.

Probatur primò ex Scriptura, quæ de gratia & charitate, ut de duobus inter se distinctis loquitur: nam 2. ad Corinth. 13. dicitur, *Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei.* Et 1. ad Timoth. 1. *superabundavit gratia Domini nostri Iesu Christi, cum fide, & dilectione.* Quibus verbis gratia à charitate, sicut à fide distingui insinuat: Sed gratia realiter à fide distinguitur cum fides remaneat in peccatoribus, in quibus tamen constat gratiam Dei non esse: Ergo & à charitate.

Confirmatur: ex sacris litteris constat gratiam præcedere charitatem, & prius naturā infundi; Ergo & realiter ab illa distingui. Consequentia patet. Antecedens probatur ex illo ad Roman. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis: ubi diffusio charitatis attribuitur Spiritui Sancto jam dato: Sed datur per gratiam habituales: Ergo prius naturā infunditur gratia in animā, quam charitas in corde per Spiritum Sanctum diffundatur.* Hac ratione utitur S. Thomas qu. 27. de verit. art. 2. argum. 2. *sed contra.*

Confirmatur amplius: Prius est animam diligere Deo, quam eundem diligere, juxta illud 1. Joan. 1. *ipse prior dilexit nos:* Atqui gratia est objectum dilectionis, quā Deus nos in ordine supernaturali perfecte diligit; nam, ut supra art. 1. ostendimus, amor Dei format objectum suum, reddendo illud amabile per infusionem gratiæ, quæ est animæ pulchritudo, & maximum ejus ornamentum; charitas vero est principium, quo nos Deum ipsum diligimus: Ergo gratia prior est charitate, subindeque realiter ab illa distinguitur.

Probatur secundò ratione: In naturalibus quod dat esse simpliciter, distinguitur realiter ab eo quod dat tantum esse operativum; essentia quippe seu natura à qua dependet esse, distinguitur realiter à suis potentijs, quæ sunt principium immediatum operandi; solius enim Dei est operari per essentiam, & non per instrumentum aut potentiam à se distinctam: unde D. Thomas 1. p. quæst. 54. art. 3. asserit potentiam intellectivam Angeli non esse ejus essentiam; & nostri Thomistæ in Philosophia docent nullam posse dari substantiam creatam, quæ sit immediatè operativa: Atqui de rebus supernaturalibus, servatā proportionē, ac de præptis earum supernaturalitate, philosophandum est sicut de naturalibus; gratia enim, quantum fieri potest, naturæ attemperatur & accommodatur, ut passim docent Theologi: Igitur gratia habitualis, quæ dat esse supernaturale animæ, distinguitur realiter à charitate, quæ tantum confert esse operativum, seu esse principium proximum & immediatum operandi, ac diligendi Deum super omnia.

Respondet Durandus, quod licet virtutes & potentie naturales quæ dant esse operativum distinguantur realiter à natura quæ dat esse simpliciter quia hæc est substantia, ac proinde non est immediatè operativa: habitus tamen charitatis idem inficitur realiter cum gratia sanctificante, quia cum hæc sit accidens, potest esse immediatè per se ipsam operativa, simulque elevare animam ad esse supernaturale, & divinæ naturæ participationē.

ac esse principium proximum & immediatum operandi, & diligendi Deum super omnia.

156. Sed contra primò: Etsi gratia habitualis, ex communi conceptu accidentis, non eximatur ab hoc quod est posse esse principium proximum & immediatum operandi, ac diligendi Deum super omnia, eximitur tamen ex speciali ratione talis accidentis; illa enim ex propria ratione specifica est natura supernaturalis, seu gerens vices nature in ordine supernaturali: natura verò ex proprio conceptu non est principium proximum motus, sed duntaxat radicale & remotum.

157. Confirmatur: Etsi gratia habitualis sit accidens, quia tamen est natura supernaturalis, habet dare esse simpliciter, seu primum esse in ordine supernaturali; subindeque distinguitur a forma, quæ in eodem ordine dat esse operativum, quod est esse tantum secundum quid: hoc enim duplex esse petit distincta principia in supernaturalibus, sicut in naturalibus.

158. Contra secundo: Etsi gratia habitualis sit accidens, non est tamen principium proximum intelligendi in ordine supernaturali, sed id præstat a fide, vel à lumine gloriæ, quæ realiter ab illa distinguitur: Ergo multò minus erit principium proximum diligendi Deum super omnia: cum enim amor sit vis appetitiva, & inclinatio consequens ad naturam, magis videtur distinguatur à natura in qua fundatur & radicatur, quam vis cognoscitiva.

159. Confirmatur: Plus distinguitur esse ab operativum, quam unum esse operativum ab alio esse operativum: cum hæc sint intra eandem lineam operandi, illa verò in diversis lineis; & tamen forma præstans in ordine supernaturali esse intellectivum, non præstat esse volitivum: imò virtus dans esse intellectivum circa principia supernaturalia, nõ dat esse intellectivum conclusionum, hoc enim præstat à Theologia, & prudentia infusa, illud a fide: Simile est in charitate, quæ præstat esse appetitivum circa finem, virtutes autè morales infuse circa media: Ergo multò minus eadem forma præstabit esse primum & simpliciter in ordine supernaturali, & esse operativum ac secundum quid. Unde etsi gratia habitualis sit accidens, cum tamen gerat vices nature in ordine supernaturali, & tribuat esse primum & simpliciter in tali ordine, non potest esse principium proximum & immediatum operandi.

160. Contra tertio: Etsi gratia habitualis sit accidens, est tamen subiectum quo virtutum supernaturalium, sive id quo anima redditur susceptiva virtutum infusarum; non enim intelligitur ante gratiam subiectum proportionatum ad huiusmodi virtutes, cum illæ sint improporionate nature: Ergo distinguitur realiter ab eis. Probatur Consequentia: Quantitas, licet sit accidens, quia tamen est subiectum quo ad recipienda accidentia materialia, ab eis distinguitur realiter: Ergo similiter si gratia habitualis sit subiectum quo virtutum supernaturalium, habilitans & proportionans hominem ad illas recipiendas, realiter distinguitur ab illis.

161. Probatur rursus conclusio ratione D. Thomæ hic art. 3. quæ sic potest proponi. Charitas supponit in anima gratiam habitualement: Ergo realiter ab illa distinguitur. Consequentia patet, Antecedens probatur. De ratione virtutis in communi est disponere subiectum ad operandum convenienter ad naturam in eo præexistentem; nam virtus dat posse bene operari, posse autem

Tom. IV.

A bene operari, est posse exire in operationem naturæ convenientem & proportionatam; bonum enim, & convenientem naturæ, idem sunt: unde Aristoteles 7. physico cap. 17. ait quod virtus est dispositio perfecti ad optimum, & subdit: Perfectum autem dico, quod est dispositum secundum suam naturam: hoc verò inter charitatem & virtutes acquisitas discrimen intercedit, quod illa, cum sit ordinis divini & supernaturalis, non potest sicut alia disponere convenienter ad naturam rationalem secundum se, quippe cum qua non habet convenientiam & proportionem, sed excessum: Ergo supponere debet eam esse elevatam, & convenienter ad illam ut sit elevatam disponere subiectum; subindeque debet supponere formam per quam fit talis elevatio: Sed hæc est gratia habitualis: Ergo charitas supponit in anima gratiam habitualement.

Dices primò cum Durando, unam & eandem formam posse tribuere utrumque hunc effectum, scilicet elevare animam rationalem ad esse supernaturale, & disponere potentiam ad operandum conformiter ad illud, & per consequens non requiri quod charitas præsupponat in anima gratiam habitualement, per quam ad esse supernaturale elevari.

162. Sed contra primò: Illi duo effectus recipiuntur in diversis subiectis, scilicet in anima, & in ejus potentia: Ergo necessario provenire debent à duplici forma; nam eadem forma non potest esse in duplici subiecto realiter distincto, quale est anima & ejus potentia, ut suppono ex Philosophia.

163. Contra secundo: Si gratia habitualis esset forma ita eminens, quod simul duos illos effectus præstaret, scilicet elevationem animæ ad esse supernaturale, & inclinationem formalem ad operandum, & diligendum Deum super omnia, pariter dici posset unicam formam præstare effectus omnium virtutum theologiarum & moralium, ipsorumque donorum Spiritus Sancti, sicque tolleretur necessitas multiplicandi virtutes & dona, cum frustra fiant per plura quæ possunt fieri per pauciora: Sed hoc est contra communem SS. Patrum & Theologorum sensum, qui præter gratiam sanctificantem, plures virtutes, & dona Spiritus Sancti, in hominibus iustificatis admittunt; imò & contra Concilium Viennense, approbans sententiam Theologorum asserentium animabus infantium in baptismo infundi gratiam, & virtutes: & contra Tridentinum sess. 6. cap. 7. ubi expresse decernitur, hominem iustificari per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum: Ergo &c.

164. Contra tertio: Esto possibile sit per respectum ad potentiam Dei absolutam, eandem formam utrumque effectum præstare, suavis tamen Dei providentia exigit, ut hos effectus per formas distinctas producat; quia cum esse in aliquo ordine præsupponatur ad operari intra eundem ordinem, principium essendi præsupponi debet, saltem connaturaliter, ad principium operandi. Unde Dionysius lib. de Eccl. hierar. c. 2. ait hominem non posse operari divina, nisi prius fuerit allecutus statum & esse divinum; sicut non potest operari humana, antequam incipiat esse homo.

Dices secundo: Fides & spes sunt virtutes supernaturales, & tamen non exigunt naturam esse elevatam per gratiam, ut subiectum disponatur convenienter ad operandum; cum reperiantur non solum in homine iusto, sed etiam in peccatore, gratia habituali privato: Ergo ratio D. Thomæ deficit.

Q 2

Ref.

Respondeo quod quando dicitur de ratione A virtutis esse, dispoere subiectum ad operandum convenienter ad naturam in eo præexistentem, hoc debet intelligi de virtute habente statum & perfectam rationem virtutis, & existente in suo subiecto connaturali: fides autem & spes, prout sunt in peccatore, cum sint informes, non habent statum & perfectam rationem virtutis, nec sunt in subiecto connaturali: unde sicut calor in aqua, ubi est in esse imperfecto, præternaturali, ac violento, non supponit in illa esse proportionatum ad calefaciendum, ita nec fides & spes in peccatore supponunt esse supernaturale proportionatum operationi & fini supernaturali. Hoc autem non potest habere locum in charitate, cum illa sit essentialiter virtus perfecta, & habeat modum & statum virtutis, nec possit in esse imperfecto, & informi, ac veluti violento reperiri, sicut fides & spes.

167. Quarto probatur conclusio: Gratia est radix charitatis, & aliarum virtutum infusarum, sicut essentia est radix suarum proprietatum: Ergo distinguitur realiter a virtutibus. Antecedens patet ex dictis art. 4. §. 3. corol. 2. & potest adhuc suaderi. Nam gratia est terminus dilectionis quæ Deus nos diligit in ordine ad finem supernaturalem: Ergo sicut talis dilectio est radix omnium bonorum supernaturalium, quæ nobis proveniunt a Deo, ita & gratia ex sua speciali ratione habet quod sit origo omnium virtutum. Consequentia verò probatur: Si gratia est radix virtutum, sicut essentia proprietatum, debet habere in ipsa aliquem influxum activum, qui dicitur resultantia, essentia enim est causa hoc modo activa suarum proprietatum, ut demonstrant nostri Thomistæ in Philosophia: Sed influxus activus supponit distinctionem inter causam & effectum: Ergo si gratia est radix virtutum, sicut essentia proprietatum, distinguitur realiter ab illis.

168. Denique suaderi potest conclusio. Charitas est inclinatio in ultimum finem: Ergo supponit naturam a qua dimanet, scilicet gratiam. Consequentia probatur: Tum quia universaliter omnis propensio in aliquem finem, supponit naturam cuius est inclinatio, ut patet in gravitate & levitate: Tum etiam, quia ideo processio Spiritus Sancti non est per modum naturæ, nec generatur, quia est per modum impulsus seu inclinationis, quæ necessarii supponit naturam, cuius est inclinatio.

169. Confirmatur, & magis illustratur hæc ratio ex doctrina quam tradidit S. Thomas q. 27. de verit. art. 2. In quolibet ordine rerum quatuor reperiuntur, substantia scilicet seu natura rei, finis ipsius, inclinatio ad talem finem, & motus seu rendentia in illum: v.g. in lapide est propria natura, consistens in hoc quod sit corpus mixtum talis speciei, finis, qui non est alius quam quies in centro; gravitas, quæ est propensio seu inclinatio in ipsum; & descensus, qui est motus seu tendentia in illum. Similiter etiam in ordine supernaturali hæc quatuor debent reperiri: unde in tali ordine gratia tenet locum substantiæ seu naturæ; visio beatifica habet rationem finis; charitas est inclinatio in illum; & motus ejus sunt operationes elicite ab aliis virtutibus infusis, quæ eantur ad exequenda opera quibus talis finis acquiritur. Et ideo (subtiliter S. Doctor) sicut in rebus naturalibus est aliud natura ipsa quam inclinatio naturæ, & eius motus, vel operatio; ita & in gratuitis est aliud gratia a charitate, & a ceteris virtutibus.

Obijcies primo: Tridentinum sess. 6. cap. 7. 170. hæc tria solum dicit in justificatione infundi, scilicet fidem, spem, & charitatem, nulliusque alterius habitus infusi meminit: Ergo cum certum sit in justificatione gratiam habitualement infundi, eam Concilium nomine charitatis intellexit, subindeque censuit esse unum & eundem habitum.

Respondeo Concilium sub nomine charitatis 171. comprehendere etiam gratiam habitualement: non quod sint unus & idem habitus, sed quia inter se necessario connectuntur, & nunquam ab invicem separantur. Non expressit autem Concilium specialiter gratiam: tum quia initio ejusdem capituli mentionem illius fecerat, dicens justificationem esse renovationem interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum: tum etiam quia can. 11. mentem suam aperte declarat his verbis: Si quis dixerit homines iustificari, vel solâ imputatione iustitiæ Christi, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ, & charitate, quæ in cordibus eorum diffundatur, atque illis inhereat, anathema sit. Ibi enim distinguit gratiam a charitate, cum diversis nominibus eas exprimat; aliâ ineptam battologiam committeret, quæ tunc committitur, cum plura nomina ad eandem rem significandam assumuntur, uno eorum satis eam exprimente. Nec obstat quod postea allumat verbum singularis numeri, nempe, diffundatur, atque inhereat: illud enim fecit more grammatico, volens verbû respondere proximiori nomini, non autem duobus quæ assumpserat.

Obijcies secundo: A Scripturæ & SS. Patribus 172. iidem effectus gratiæ & charitati tribuuntur; per utramque enim dicimur iustificari, vivere vitam divinâ & supernaturalem, filios Dei adoptivos fieri, utraque dicitur operire multitudinem peccatorum, discernere inter filios Dei & diaboli, ac esse radix meriti vite æternæ, juxta illud Gregorij Magni homil. 27. in Evang. Non habet aliquid viriditatis ramus boni operis, si non manet in radice charitatis: denique sicut per gratiam Deo ut sponso conjungi dicimur, ita etiam per charitatem anima Deo maritatur, ut ait D. Bernardus serm. 93. Ergo non distinguuntur realiter, sed sunt unus & idem habitus, qui secundum quod obit diversa munia, diversis nominibus inhiungitur.

Respondeo primo, eosdem effectus gratiæ & 173. charitati tribui, non quod sint unus & idem habitus, sed quia sunt inseparabiliter inter se connexa: quæ de causâ Apostolus 1. ad Corinth. 3. effectus benignitatis & patientiæ tribuit charitati, non quod sint unus & idem habitus, ut satis constat, sed quia inseparabiliter charitatem ipsam concomitantur.

Respondeo secundo, quod licet multi gratiæ 174. effectus tribuantur etiam charitati, propter connexionem & mutuam concomitantiam utriusque, tamen aliter tribuuntur gratiæ, & aliter charitati, scilicet gratiæ ut primæ radici, charitati verò ut fructui illius. Præterquam quod aliqua est gratiæ excellentia, quæ non tribuitur charitati, scilicet dare primum esse supernaturale: atque adeo esse naturam ordinis supernaturalis, & originem ac primam radicem omnium motuum supernaturalium.

Respondeo tertio, quod quando in Scriptura 175. effectus gratiæ tribuuntur charitati, non accipitur cha-

charitas, ut solum est habitus, quo Deum diligimus, sed etiam prout est vinculum amicitie inter nos & Deum, quo & ipsum diligimus, & vicissim ab eo diligimur, in quo sensu charitas continet sub se habitum gratiæ, quæ est effectus dilectionis, qua Deus nos diligit: eodemque modo charitatem usurpant SS. Patres, cum eam à gratia habituali non distinguunt.

176. Obijcies tertio: Si gratia sanctificans non est habitus operativus, erit otiosa & inutilis, subindeque imperfectior charitate: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

177. Respondeo negando sequelam: Etsi enim gratia non sit habitus immediate operativus, non potest tamen dici otiosa: Tum quia operatur per virtutes infusas, quæ ab ipsa emanant ut proprietates ad instar animæ, quæ per suas facultates operatur: Tum etiam, quia dat homini esse divinum & supernaturale, quod se habet in anima sicut pulchritudo in corpore; unde si- cut pulchritudo non dicitur otiosa, licet non o- peretur, sic neque gratia.

Obijcies quarto: Charitas dicitur forma omnium virtutum: Sed informatio virtutum fit per gratiam, per quam opera redduntur meritoria: Ergo videtur quod gratia sit idem quod habitus.

Respondeo ex D. Thoma in 2. dist. 26. qu. 1. art. 4. ad 5. quod charitas alio modo dicitur forma virtutum, quàm gratia: charitas enim est forma virtutum ex parte actus, in quantum scilicet omnes actus virtutum in suum finem revocat, eo quod ejus ob- jectum est finis ultimus. Sic enim est in omnibus po- tentijs, & artibus ordinatis, quod illa, quæ altiore fi- nem respicit, largitur formam arti, quæ sub ipsa est, cuius alius in suum finem ordinatur, sicut gubernator ostendit fatori navis, qualis debeat esse forma timonis. Unde charitas informat alias virtutes, sicut virtus vir- tutem: sed gratia informatur per modum originis, quia scilicet ex ipsa gratia quodammodo formaliter oriuntur habitus virtutum per diversas potentias dis- fusi; illud autem, quod ab alio oritur, formam & spe- ciem ab eo trahit, & in suo vigore consistit quamdin origini continuatur: & ideo non oportet quod gratia sit idem quod charitas, quamvis charitas nunquam possit esse sine gratia.

178. Obijcies ultimum: Si gratia & charitas realiter distinguerentur, possent ab invicem separari saltem de potentia Dei absoluta: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Minor probatur: Si ali- quis homo haberet gratiam sine charitate, esset Deo gratus & acceptus, imò & filius ejus ado- ptivus, & tamen non esset ejus amicus; quod vi- detur absurdum. Item si alicui infunderetur cha- ritas sine gratia sanctificante, ille nec damnare- tur, cum nullum haberet peccatum, quod cum charitate incôpossibile est; nec salvaretur, quia cum non esset filius Dei adoptivus, esset inca- pax hereditatis, & cum non esset indutus veste nuptiali ac pollicita gratiæ sanctificantis, non posset esse sponsi celestis conviva, & indignus esset, quod admitteretur ad convivium illud æ- ternum, in quo iusti epulantur & exultant in conspectu Dei: quid ergo fieret de illo homi- ne, qui nec salvari, nec damnari posset?

179. Respondeo negando Minorem. Ad cujus primam probationem dicendum est, quod ille, cui infunderetur gratia sine charitate, esset a- micus Dei radicaliter & remote, quia haberet gratiam, cui tanquam radici principium dili- gendi Deum deberetur. Ad secundam dico, ea-

sum illum esse impossibilem: licet enim Deus de absoluta potentia, essentiam à suis proprietatibus separare possit, earum resultantiam impe- diendo, non potest tamen facere, quod aliqua proprietas existat in aliquo subiecto sine essen- tia, à qua distanat, præsertim si talis proprietas sit vitalis: v.g. licet Deus possit creare animam rationalem sine intellectu & voluntate, non po- test tamen intellectum aut voluntatem sine ani- ma rationali producere, aut conservare; quia cum illa potentia sint vitales, sine principio vi- tali, in quo radicantur, subsistere nequeunt; unde cum charitas sit potentia vitalis ordinis su- pernaturalis, non potest existere sine gratia san- ctificante, quæ est prima radix vitæ supernatura- lis, & quæ in ordine supernaturali gerit vices naturæ, seu substantiæ. Quare D. Thomas loco in solutione præcedentis argumenti adducto ait in terminis, quod charitas nunquam potest esse sine gratia.

180. Respondeo secundo, quod si per impossibile charitas esset in aliquo homine sine gratia, ille nec damnaretur, quia non haberet peccatum; nec salvaretur, quia non esset ad gloriam ido- neus; sed, ut dicit Capreolus, pertineret ad divi- nam providentiam ei providere, vel de gratia, qua fieret ad gloriam idoneus, vel de aliquo alio sine ultimo ipsi proportionato, qualis esset notitia abstractiva Dei ut authoris tam super- naturalis, quam naturalis.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ

181. EX dictis inferes, gratiam habituales subje- ctari immediate in anima, non autem in vo- luntate. Ita D. Thomas hic art. 4. & omnes Au- thores, qui docent gratiam distingui realiter à charitate.

Probatur primo: Si gratia poneretur imme- diatè in potentijs animæ, non verò in ejus essen- tia, esset proxime & immediate operativa, quod enim perficit potentiam per se primò ad ope- rationem ordinatam, est immediate operati- vum: Sed gratia non est immediate & per se ip- sam operativa, ut probant rationes, quibus o- stendimus eam distingui realiter à virtutibus: Ergo non residet in potentijs animæ, sed in e- jus essentia.

Secundo, Dona supernaturalia, quæ sunt parti- cipationes intellectus & voluntatis Dei, recipi- untur immediate in intellectu & voluntate: Ergo illud, quod est participatio naturæ ut natura est, debet in ipsa animæ essentia immediate recipi.

Tertio, Effectus formales gratiæ per se primò insunt animæ, & non ejus potentijs: Ergo & gratia. Consequentia patet, cum enim effectus formalis formæ nihil aliud sit, quàm ipsa forma ut communicata subiecto, in eo subiecto residet immediate forma, cui tribuit suum effectum for- malem. Antecedens verò probatur: Effectus formales gratiæ sunt præcipue duo, nimirum dare esse & vitam supernaturalem, & reddere Deo gratum: Sed illi effectus per se primò con- veniunt animæ; esse enim, & vivere, seu esse, principium radicale vitæ, per se primò conve- nit animæ, & non potentijs; Similiter esse gra- tum, per se primò respicit non operationes, vel potentias, sed subiectum; quia enim illud est gratum, operationes sunt gratæ, & ac-

Q 3

ceptæ,

cepta, juxta illud Genes. 4. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus.* Ergo &c.

Denique, ut dicitur D. Thomas hic art. 4. in argum. sed contra, *Per gratiam regeneramur in filios Dei: Sed generatio per prius terminatur ad essentiam, quam ad potentias: Ergo gratia per prius est in essentia animae, quam in potentijs.*

Confirmatur: Si Deus ab homine auferret omnes animae potentias, ille adhuc esset capax gratiae sanctificantis; nam et si nasceretur sine potentijs, haberet peccatum originale, quod afficit immediate ipsam substantiam animae, ut in Tractatu de peccatis ostendimus: Ergo posset baptizari, subindeque gratiam sanctificantem, per quam a tali peccato mundaretur, recipere.

Disp. 7.
art. 6.

182. Obijciens primò: Contraria debent habere idem subiectum, a quo se expellant: Sed subiectum peccati, quod contrariatur gratiae, non est essentia animae, sed ejus potentia: Ergo gratia non residet in essentia animae, sed in ejus potentijs.

Respondeo negando Minorem: licet enim peccati actus sit subiectum sit potentia, subiectum tamen peccati habitualis & macula, cui gratia opponitur, est essentia animae. Itaque peccatum dupliciter potest considerari, primò ratione offensae, & quantum ad actuales deordinationem; & sub hac ratione non opponitur directe gratiae, sed charitati, vel justitiae, subindeque in voluntate residet: secundo in ratione maculae, & quantum ad habituales deordinationem, quam in anima causat; & sic directe opponitur gratiae habituali, & in ejus privatione, ut actum praeiteritum, a quo causata fuit, connotante, consistit; quare immediate residet in essentia animae, ut in Tractatu de peccatis docuimus.

Disp. 8.
art. 3.

183. Obijciens secundo: Gratia & gloria sunt in eodem subiecto: Sed gloria non est in essentia animae, sed in ejus potentijs; cum nihil aliud sit, quam beatitudo, quae in actu intellectus, clarè scilicet Dei visione, formaliter consistit: Ergo pariter gratia non est in essentia animae, sed in ejus potentijs residet.

Respondeo distinguendo Majorem: Gratia residet in eodem subiecto, quo gloria, sumpta in actu primo, & pro dono supernaturali habente perfectionem beatitudinis, concedo Majorem: sumpta in actu secundo, & pro actu formalis beatitudinis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Gloria non est in essentia animae, ut est actus secundus, & ipsa beatitudo formalis, concedo Minorem: ut est actus primus, & donum supernaturale habens perfectionem beatitudinis, nego Minorem: nam sub hac ratione est ipsa gratia consummata ut causans lumen gloriae, eique indissolubiler connexa. Ita Cajetanus & Conradus hic art. 4. & Capreolus in 2. dist. 26. quaest. 1. ad 1. Scoti contra 2.

DISPUTATIO III.

De divisione gratiae.

Ad questionem III. D. Thomae.

Considerata existentia & essentia gratiae, consequens est, ut varias ejus species contemplerur, innumeraque gratiae dona, quibus nos Deus afficit, ac praevenit in benedi-

ctionibus dulcedinis, & quae ab ipso veluti radij à Sole promanant, breviter hic declaremus & exponamus.

ARTICULUS PRIMUS

Vtrum gratia creata interna convenienter dividatur in gratiam gratum facientem, & gratiam datam: & an praeter gratias gratas datas, ab Apostolo recensitas, aliae assignari possint?

§. I.

Quibusdam praemissis, utraque difficultas resolvitur.

Suppono primò: divisionem gratiae in gratiam gratum facientem, & gratiam datam, non esse primariam, sed secundariam, & subdivisionem alterius divisionis, quae gratia primo dividitur in gratiam incretam & aeternam, cujusmodi est amor quo Deus nos ab aeterno dilexit in ordine ad finem supernaturalem, & in gratiam creatam & temporalem, quae comprehendit ea dona, quae nobis à Deo in ordine ad eundem finem in tempore conceduntur. Hanc gratiae divisionem insinuat S. Thomas hic qu. 110. art. 1. in calce corp. art. ubi sic ait: *Per hoc quod dicitur homo gratiam Dei habere, significatur quiddam supernaturale in homine à Deo proveniens. Quandoque tamen gratia Dei dicitur ipsa aeterna Dei dilectio, secundum quod dicitur etiam gratia praedestinationis, in quantum Deus gratuito, & non ex meritis, aliquos praedestinavit sive elegit: dicitur enim ad Ephes. 1. Praedestinavit nos in adoptionem filiorum in laudem gloriae gratiae suae. Quibus verbis declarat, quod quamvis simpliciter, & quasi per antonomasiam, nomine gratiae, significari soleat donum temporale & creatum, tamen nomen & notio gratiae proprietatem convenit enti increato, nimirum actui voluntatis divinae efficientis & praedestinantis aliquos homines ad gloriam gratuitam & independentem à meritis: unde ad Roman. 4. & 11. praedestinatio propositum gratiae, seu electio gratiae nuncupatur, & Sapient. 16. per gratiam quae dicitur omnia nutrire, supernaturalis, & gratuitus Dei amor significatur. Similiter persona Verbi, quatenus communicata humanitati Christi per unionem hypostaticam, gratia substantialis & increata appellatur. Unde Christus, in quantum, homo dicitur substantialiter unctus à Divinitate, juxta illud Nazianzeni orat. 36. *Unctio humanitatis Divinitas est.* Denique Ildorus lib. 7. etymol. cap. 3. ait Spiritum S. quia non nostris meritis, sed voluntate divina gratis datur, gratiam appellari. Idem docet Augustinus serm. 31. de verbis Domini cap. 1. his verbis: *Gratia quippe donum Dei est: donum autem maximum ipse Spiritus sanctus est, & ideo gratia dicitur.**

Adverte tamen, hoc inter actus increatos divinae voluntatis, & personas Divinas discrimen reperiri, quod affectus supernaturales & indebiti divinae voluntatis erga homines, ut praedestinatio & electio, sunt formaliter gratiae ab aeterno, quia ab aeterno sunt formaliter dona, seu beneficia supernaturalia; Divinitas verò & persona Divina non sunt ab aeterno gratiae, sed in tempore, hoc est, licet aeternae sint quoad suam reali-